

Socialdepartementet
S2023/02576

Yttrande

Stockholm 2023-12-14

Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Svensk Försäkring har beretts tillfälle att lämna yttrande över betänkandet *Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen* och vill framföra följande synpunkter.

Ur ett samhällsperspektiv är det viktigt att bekämpa alla typer av välfärdsbrott. Denna brottslighet har blivit alltmer omfattande över tid och utgör i dag en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten i Sverige. Svensk Försäkring välkomnar därför utredarens olika förslag för att stärka skyddet av välfärds-systemet.

Bekämpandet av välfärdsbrott är en prioriterad fråga för försäkringsbranschen¹ och vi delar utredarens uppfattning att denna brottslighet riskerar att urholka tilliten till våra välfärdssystem och ytterst hota förtroendet för välfärdssamhället. Det är också försäkringsbranschens erfarenhet att kriminella nätverk i allt högre grad använder företag som brottsverktyg för att begå välfärdsbrott samt att gärningspersoner utnyttjar svaga kontrollpunkter i våra system för att tillskansa sig medel.

Med hänsyn härtill är Svensk Försäkring särskilt positiva till utredarens förslag om utökade möjligheter att inhämta uppgifter för framför allt Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Vi delar även utredarens uppfattning att ett fullgott beslutsunderlag torde krävas för att kunna fatta korrekta beslut och att uppgifterna i så stor utsträckning som möjligt bör inhämtas från den säkraste källan.

Tyvärr noterar Svensk Försäkring att försäkringsbranschens roll inom välfärdssystemet inte har berörts i utredningen och att den också glöms bort i andra sammanhang. Detta trots att privat försäkring kompletterar de offentliga välfärdssystemen inom flera områden genom såväl kollektivavtalade som individuella försäkringar. Det har möjligtvis sin förklaring i att det saknas en entydig definition av välfärd och välfärdssystem, vilket i förlängningen innebär att även begreppet välfärdsbrott ges olika betydelse när det kommer till vilka utbetalningar och ersättningar som ska omfattas. I den senaste lägesbilden från den myndighetensgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet²

¹ Se bland annat [Svensk Försäkrings rapport Omvärldstrender 2024](#), som publicerades tidigare i december, där ett avsnitt behandlar frågan att välfärdsbrott behöver bekämpas.

² Polismyndigheten (2023), Myndighetsgemensam lägesbild – Organiserad brottslighet 2023, s. 22.

konstateras att det finns starka skäl att använda sig av en bredare definition av välfärdsbrottslighet där alla som berörs bör ingå, det vill säga både offentliga och privata aktörer. Vi konstaterar dock att de statliga utredningar som hittills har tillsatts och genomförts endast har fokuserat på fusk med offentliga medel. Det är ytterst olyckligt. För att bryta utvecklingen behöver alla berörda involveras.

Försäkringsbranschen arbetar aktivt med kontroller för att motverka försäkringsbedrägerier och penningtvätt, men den begränsade tillgången på information från det allmänna ställer till det. Det är därför angeläget med ett utökat informationsutbyte mellan offentliga och privata aktörer. Det är nämligen en förutsättning för att försäkringsbranschen ska kunna bedriva en effektiv kontrollverksamhet. Exempelvis skulle information från Försäkringskassan eller regionerna om misskötsamma läkare vara ytterst relevant för försäkringsföretagen att ta del av. Som framgår av den senaste lägesbilden från den myndighetens gemensamma satsningen mot organiserad brottslighet³ är just dessa typer av möjliggörare ett allt större problem i samhället.

Försäkringsföretagen betalar vidare ut ersättning vid inkomstbortfall som ett komplement till de allmänna socialförsäkringsförmånerna och riskerar således drabbas på samma sätt som Försäkringskassan av just sådan välfärdsbrottslighet som beskrivs i utredningen. Försäkringsbranschen är därmed i behov av informationsutbyte även avseende bedömningar kring när enskilda ska anses som arbetsföra. Vanligen inväntar försäkringsföretag Försäkringskassans bedömning i fråga om arbetsförmåga innan beslut tas och kompletterande ersättning betalas ut. Det har fördelen att bedömningen blir densamma inom de båda systemen. Det medför dock att om Försäkringskassan, i ett senare läge, beslutar att dra in ersättningen till den enskilda borde detsamma gälla för den ersättning som betalas ut via försäkringsföretagen. Försäkringskassans beslut i dessa delar med motivering kommer emellertid inte till försäkringsföretagens kännedom, eftersom de inte får lämnas ut. Individer kan därmed fortsätta att uppbära försäkringsersättning som arbetsförmåga trots att information finns tillgänglig hos Försäkringskassan som hade kunnat föranleda ett omprövat beslut också för försäkringsföretag. Att arbete sker samtidigt som en förmån betalas ut är alltså inte endast ett stort problem för Försäkringskassan, utan även för försäkringsföretag.

Vidare riskerar försäkringsföretag, likt Arbetsförmedlingen, att drabbas av välfärdsbrottslighet kopplad till skenanställningar och falska löneutbetalningar som också beskrivs i utredningen. Enskilda som förlorar sin anställning på grund av arbetsbrist omfattas ofta av någon form av försäkring, såsom försäkring om avgångsbidrag, låneskydd och andra former av trygghetsförsäkringar. Skenanställningar kan därför likaledes innebära en risk för felaktiga försäkringsersättningar. Informationsutbyte kring dessa brottsupplägg är således av stor vikt för försäkringsbranschen.

Det är alltså inte endast myndigheter, regioner och kommuner som är i ett stort behov av mer samverkan och information för att motverka välfärdsbrott. Det är, som beskrivs ovan, en förutsättning för försäkringsbranschens kontrollarbete. Även försäkringsföretagen behöver ett fullgott beslutsunderlag för att kunna fatta

³ Ibid s. 10 f.

korrekta beslut och dessa uppgifter bör i så stor utsträckning som möjligt inhämtas från den säkraste källan, det vill säga våra myndigheter, regioner och kommuner. Något samlat grepp för att förse berörda privata aktörer med tillräckliga och korrekta uppgifter har än så länge inte tagits. Svensk Försäkring ser därför ett behov av att det omgående tillsätts en ny utredning för att möjliggöra ett informationsutbyte mellan försäkringsbranschen och berörda myndigheter och andra offentliga aktörer. Detta är nödvändigt för att mer effektivt kunna bekämpa välfärdsbrottsligheten på alla områden.

Svensk Försäkring är vidare positiva till förslaget om bidragsspärr, men anser att benämningen bidragsspärr i viss mån är missvisande. Det är inte enbart bosättningsbaserade bidrag som omfattas av förslaget utan även arbetsbaserade socialförsäkringsersättningar (som finansieras genom socialavgifter i arbetsgivaravgifterna). Mot den bakgrunden anser vi att den föreslagna särskilda rättsverkan i stället bör benämnas som en bidrag- och ersättningsspärr för att bättre spegla välfärdssystemets utformning. Dessutom bör den maximala spärrtiden bestämmas till längre än de föreslagna tre åren. Eftersom en bidragsspärr får anses vara en avsevärt mindre ingripande åtgärd än att bli dömd för exempelvis grovt bidragsbrott eller ens bidragsbrott av normalgraden bör spärrtiden kunna bestämmas till en betydligt längre tid än det straff som kan förväntas bli utdömt vid sådan eller liknande välfärdsbrottslighet.

Svensk Försäkring

Mats Galvenius

Svensk Försäkring

Ronja Wildenstam